

MEESTER P.J. JONGEN (1875 - 1945)

door H. van Wersch

Bij een bezoek onlangs aan het kerkhof van Simpelveld zag ik dat op zijn grafsteen een berichtje geplakt was. Hierop stond vermeld dat het graf van hem en zijn vrouw bij niet-betaling van de grafhuur geruimd zou worden. Dit geschiedt in opdracht van dezelfde gemeente Simpelveld die eertijds voor de vele verdiensten die deze man voor ons dorp gehad heeft een straat naar hem vernoemd heeft, namelijk de Meester Jongenstraat.

Hij is de enige onderwijzer die deze eer ooit te beurt gevallen is. Wie was deze man en wat heeft hij voor Simpelveld betekend? Hieronder in het kort zijn levensloop.

Meester Jongen werd op 3 juni 1875 in Kerkrade geboren. Aan de Normaalschool in Heerlen behaalde hij zijn onderwijzersdiploma. Van 1894 tot 1898 was hij als schoolmeester aan de Openbare Lagere School in Heerlen verbonden. Hij voldeed hier zo goed dat hij al in 1898 door de gemeenteraad van Simpelveld benoemd werd tot Hoofd der School aan de Lagere School in de Irmstraat. Hij was de opvolger van de heer Herpers die in dezelfde functie tot Schoolhoofd in Gemert aangesteld werd. De heer Herpers was enige jaren later een van de oprichters van de Onderwijzersbond in Nederland.

De heer Jongen was pas 23 jaar oud en allerwaarschijnlijkst het jongste schoolhoofd in Nederland. De school, die in 1870 in de Irmstraat gebouwd was telde slechts één verdieping en drie lokalen. De vorige school - nu "Oude Schoolhuis" en antiekzaak Eussen-Mertens - had van 1828 tot 1870 als zodanig dienst gedaan. In 1898 waren drie leerkrachten aan de school verbonden, namelijk de heren Jongen, Douven en Servaes.

Het salaris van de heer Jongen bedroeg in 1898 f 975,- per jaar. Het salaris werd om de drie maanden uitbetaald. Daarvandaan de zegswijze: de eerst maand was *wijn* maand, de tweede *bier* maand en de laatste was het *water* maand. Bij zijn benoeming tot Hoofd was onze jeugd niet verplicht naar school te gaan. Dit gebeurde eerst in 1901. Toen werd door de Tweede Kamer in Den Haag een wet aan-genomen waardoor alle kinderen tussen zeven en dertien jaar *leerplichtig* waren. De aanname van die wet ging met veel moeilij-

heden gepaard. Uiteindelijk heeft ons land de aanname aan een "paard" te danken. Van de honderd Kamerleden waren er bij de stemming over de wet vijftig leden vóór en negenveertig tegen. De enige ontbrekende stem was die van baron Schimmelpenninck. Deze was, op weg naar de Kamer, van zijn steigrend paard gevallen, had zijn been gebroken en kon daardoor niet tijdig bij de eindstemming zijn. Hij zou zeker tegen-gestemd hebben en dan was de uitslag 50/50 geweest. En dan zou de Leerplichtwet niet aangenomen zijn. De invoering van deze wet was voor het Nederlandse volk van groot belang. Vóór 1900 was van de Simpelveldse bevolking meer dan 25 % analfabeet.

Door de invoering van de leerplicht steeg het aantal leerlingen en moest de school uitgebreid worden. In 1905 werd op de bestaande school een verdieping gebouwd. Tevens werd er aan een zijde het gemeentehuis en aan de andere kant een schoolwoning gebouwd. De school telde nu zes lokalen. Het middelste lokaal beneden diende als gymnastiekzaal. Verder werd dit gebruikt als oefenlokaal voor de plaatselijke harmonie St. Caecilia en het Kerkelijk Zangkoor "Harmonia". Ook de turnvereniging "Werk Naar Krachten" oefende hier. Het deed tevens dienst als stembureau bij de verkiezingen voor Tweede Kamer, Provinciale Staten en Gemeenteraad. De heer Jongen was de eerste bewoner van de onderwijzerswoning. Hij was een uitstekend leermeester voor de jeugd. Hij had de zesde en zevende klas. De leerlingen die verder wilden studeren werden door hem belangen-

Het onderwijzend personeel van de R.K. Jongensschool in 1928.

Van links naar rechts: boven de heren A.Brouwers, Philippens en W Meijers, beneden de heren J.v.Knippenbergh, P.J.Jongen (hoofd der school), J.Rameckers en Fraats

loos klaargestoomd voor Gymnasium, H.B.S. of een andere school. In 1930/31 zat ik bij hem in de zevende klas. Hij heeft mij toen bijgewerkt voor de eerste klas van de Kweek-school. Tegenwoordig moet je eerst de Havo afmaken voordat je op de Pabo (alias Normaalschool, Kweekschool, of Pedac) toegelaten wordt.

Op velerlei gebied heeft Meester Jongen enorm veel voor Simpelveld gedaan. Zo nam hij in 1908 met pastoor Zaunbrecher (pastoor van 1894-1919) en Louis Houbiers (burgemeester van 1905-1923) het initiatief tot oprichting van de plaatselijke Boerenleenbank (nu Rabo). Naar deze drie personen werd in Simpelveld dan ook een straat vernoemd.

Meester Jongen was echter de grote gangmaker. Van 1908 tot 1921 was hij directeur van de Bank en van 1921 tot 1938 zelfs kassier. Zijn jongste collega-onderwijzer

dhr. W. Meijers werd in dat jaar zijn opvolger. In 1917 kregen we gelijkstelling van het openbaar en het bijzonder onderwijs: dat wil zeggen dat de Staat der Nederlanden aan de bijzondere scholen net zoveel subsidie uitkeerde als aan de openbare. Deze laatsten moesten neutraal onderwijs geven, daar mocht geen godsdienstles gegeven worden. Dit gebeurde toen in Simpelveld 's morgens in de kerk, vóór het begin van de schoollessen, of 's zondags vóór de Vesper. Als men daarmee niet akkoord ging moest men zelf maar een school stichten. Toen dan ook de Zusters van het Arme Kindje Jezus omstreeks de eeuwwisseling met het onderwijs aan meisjes begonnen moesten ze voor de kosten daarvan grotendeels zelf opdraaien. Daarom stonden er bij de aanvang ook alleen maar zusters voor de klas, die geen salaris ontvingen.

Daarom stonden er bij de aanvang ook alleen maar zusters voor de klas, die geen salaris ontvingen.

Het salaris voor de onderwijzers van de Jongensschool moest door de gemeente opgehoest worden. Het grootste deel van de gemeentelijke begroting werd hieraan besteed.

In 1917 kwamen de leden van de verschillende politieke partijen tot overeenstemming. De christelijke partijen (R.K.S.P., A.R. en C.H.U.) kregen hun bijzondere scholen en de oppositie (socialisten en liberalen) zagen hun wens, namelijk *algemeen* kiesrecht in vervulling gaan.

In 1928 werd de openbare jongensschool omgezet in een bijzondere. Vóór die tijd werden de onderwijzers door de leden van de gemeenteraad benoemd. Nu gebeurde dit door het Kerkbestuur, i.c. de pastoor en de kerkmeesters.

Alle onderwijzers werden toen eerst ontslagen maar door het kerkbestuur weer

herbenoemd. Behalve dhr. Possen, deze nam ontslag. In zijn plaats werd op 1 januari 1928 de eerste Simpelveldse onderwijzer, namelijk Wiel Meijers benoemd. Enkele maanden later, op 1 september, kwam P. Brouwers aan de school.

In de twintiger jaren was Meester Jongen ook een van de oprichters van de St. Vincentius-vereniging. In deze tijd van crisis en werkeloosheid is hij voor de armen in onze gemeente een grote steun geweest. Destijds was er geen sprake van bijstand of een uitkering. Vooral veel weduwen met kinderen hadden het toen bijzonder moeilijk. De heer Jongen was, door zijn leerlingen, goed op de hoogte van de verborgen armoede.

Tot 1933 is Meester Jongen hoofd van de school geweest. In dat jaar is hij met vervroegd pensioen gegaan. Hij was bijna veertig jaar in dienst geweest.

In de Kloosterstraat, op nr. 49, had de familie Jongen een leuk huis gebouwd. Zijn twee zoons, Frans en Leo, waren toen al uit huis en werkzaam in Maastricht. De laatste jaren had hij, evenals zijn vrouw, met zijn gezondheid te kampen.

Tot 1938 heeft hij in zijn huis, waar een kamer als kantoor ingericht was, de belangen van de spaarders van de Boerenleenbank behartigd. Daarna is hij echt met pensioen gegaan.

Enkele dagen na de bevrijding van Nederland is hij op 16 mei 1945 in Dongen overleden en op 19 mei in Simpelveld begraven bij zijn vrouw, die al voor de oorlog overleden was.

Bronnen:

Het Schoolblad,
krantenartikelen,
artikelen uit "De Bongard",
Gemeentearchief,
Schoolfotoboek Simpelveld
en veel mondelinge mededelingen.